

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗

กรงขังของวิญญู

นักปฏิบัติอย่าได้มองดูและสนใจกับผู้ใด ยิ่งกว่าพระพุทธรูปเจ้าและพระสาวกท่าน และอย่านำแบบใดฉบับใดนอกเหนือจากแบบฉบับของพระพุทธรูปเจ้า และพระสาวกที่ท่านพาดำเนิน แบบฉบับของท่านเป็นแบบเป็นฉบับที่ทำลายวิญญูกร ทำลายกองทุกข์ทั้งมวลซึ่งเป็นสาเหตุมาจากวิญญูกรวิญญูจิต แบบนอกนั้นส่วนมากมีแต่เรื่องส่งเสริมวิญญูกรวิญญูจิต โดยเจ้าตัวก็ภูมิใจว่าได้ปฏิบัติดีปฏิบัติถูก หรือความหวังพาให้เคลิ้มไปไม่รู้สึกตัวเหมือนคนเดินทางไม่สนใจในทาง แต่มุ่งหมายในจุดที่ตนต้องการแล้วเดินไปอย่างเพลินตัว สาวเท้าไปเรื่อย ๆ ไม่ทราบว่าจะปลีกแหวะไปทางใดทวีปใด

แต่ความหวังยังเต็มหัวใจว่าจะถึงจุดที่หมายซึ่งตนต้องการ ทั้ง ๆ ที่ก้าวเท้าไปนั้นผิดไปโดยลำดับลำดับ และห่างไกลต่อจุดที่หมายไปโดยลำดับ เจ้าตัวก็ไม่ว่า นี่คือการขาดความสนใจในสายทางที่จะพาให้ถึงความมุ่งหมาย ขาดความสนใจในแบบฉบับตามหลักธรรมที่ท่านพาดำเนินมา

ไอ้เรื่องความหวังนั้นหวังกันได้ทั้งนั้นแหละ แต่การที่จะสังเกตสอดรู้ในปฏิปทาเครื่องดำเนินเพื่อให้ถึงความหวังนั้นเป็นอีกแง่หนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับการพิจารณาความสนใจจดจ่อ ผู้ปฏิบัติที่ไม่สมความมุ่งหมายนี้แล้วก็ไปโทษให้ธรรมให้ธรรมให้มรรคผลนิพพานว่าไร้ผลไร้ประโยชน์ ก็เพราะความโง่งเงาเต่าตุนของตนซึ่งเป็นเรื่องของกิเลส ล้วน ๆ ทำลายธรรมอยู่ในการปฏิบัติของตนนั้นแล ไม่ใช่สิ่งอื่นใดมาทำลายความมุ่งหมายนั้นให้ไม่สมหวัง หรือจนกลายเป็นความมุ่งหมายล้มละลายไปได้ เพราะไม่ปรากฏผลขึ้นมาแม้ชนิดหนึ่งจากการปฏิบัติลุ่ม ๆ ดอน ๆ นั้นเลย

ด้วยเหตุนี้ผู้ปฏิบัติจึงควรสำเหนียกศึกษาให้ดี อย่าเสียดายกับสิ่งใดที่พระพุทธรูปเจ้าไม่พาเสียดาย พระสงฆ์สาวกท่านผู้พากิเลสให้หนีหายวายปวงไปจากพระทัยและใจไม่พาเสียดายอย่าเสียดาย ฝืนความเสียดายนั้นด้วยการต่อสู้ด้วยการสลัด แล้วนำธรรมที่ถูกต้องดึงเข้ามาแทนที่กับสิ่งที่อยากหรือสิ่งที่รู้ผิดเห็นผิดนั้น จะชื่อว่าดำเนินตามหลักศาสนา

ความผิดถูกชั่วดี สิ่งไม่ควรฝืนไม่ควรฝืน พระพุทธรูปเจ้าทรงผ่านมาไม่มีอันใดสงสัยแล้ว และไม่มีใครเกินศาสนาในการฝ่าฝืนความยุ่งยากการเลือกเฟ้น ได้รับความทุกข์ความทรมาน เพราะการประพฤติปฏิบัติผิดบ้างถูกบ้างมาโดยลำดับจนถึง ๖ พระพรรษา นี่ล้วนแล้วตั้งแต่สมบุกสมบัน ส่วนมากเป็นทางที่ผิดไม่ใช่ทาง ๆ เรื่อยมา ทรงสลัดปิดออกเรื่อย เสาะแสวงหาทางที่ถูกที่ดีโดยลำพังพระองค์เองที่เรียกว่าสยัมภู เมื่อ

ได้ตรัสรู้แล้ว ทรงรู้อะไรเห็นเองเพราะทรงแสงเอง โดยปราศจากครูอาจารย์สั่งสอนในทางที่ถูกต้องดีงาม พระองค์ได้ทรงผ่านมหาหมตแล้ว

ปฏิบัติใดความรู้ความเห็นใด ที่พระโอรชได้แสดงไว้อย่างแจ่มแจ้งแล้วนั้น นั่นแลคือปฏิบัติเครื่องฆ่ากิเลสโดยประการทั้งปวงที่เสด็จผ่านไปแล้ว และสาวกก็ได้ผ่านพ้นไปแล้วด้วยปฏิบัติอันออกจากการดำเนิน และสาวกชาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วนั้น

ผู้ปฏิบัติต้องเป็นผู้หนักแน่นอย่าโยก ๆ คลอน ๆ อย่าเอานิสัยของฆราวาสนิสัยของกิเลสซึ่งเป็นข้าศึกต่อธรรมมาใช้ จะไม่เห็นผลที่มุ่งหมายตลอดไป ถ้ายิ่งเสียตายความรู้ความเห็นจริตนิสัยของตนที่เคยฝังจมมาบกิเลสนั้นมาใช้ในวงศาสนาแล้ว ก็จะมาทำลายการประพฤติปฏิบัติของตน โดยที่เจ้าตัวก็ภูมิใจว่าได้ปฏิบัติ ว่าได้นิ่งสมาธิ ว่าได้ภาวนา นั้นละความละเอียดของสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อธรรม ละเลียดมากไม่มีสิ่งใดจะเหนือกว่าในสามแดนโลกธาตุนี้ เพราะธรรมชาตินี้เป็นเจ้าอำนาจครอบโลกธาตุอันเป็นแดนสมมุตินี้มีมานานแสนนาน

โลกที่หลุดรอดพ้นไปไม่ได้ ก็เพราะธรรมชาตินี้เกลี้ยกล่อมครอบงำขู่เข็ญบังคับบัญชา ความเกลี้ยกล่อมก็แหลมคมไพเราะเพราะพริ้ง อำนาจก็มากไม่มีใครกล้าฝืน และไม่มีสิ่งใดจะปราบ ไม่มีสิ่งใดที่จะรู้โทษของมันได้ และปราบมันลงได้ให้ได้หลุดพ้นไปจากเครื่องกดขี่บังคับเหล่านี้

เบื้องต้นก็มีพระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น จึงเป็นความอัศจรรย์มากที่สุดทีเดียว ที่พระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นในโลกแต่ละพระองค์ ๆ นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องสามแดนโลกธาตุนี้หวั่นไหวทั่วถึงกัน ทั้งฝ่ายมารทั้งฝ่ายที่หวังพึ่งพระพุทธเจ้าที่เป็นฝ่ายดีสะท้อนไปหมด ฝ่ายมารก็สะท้อนใจ เพราะมีสิ่งทำลายมีสิ่งกีดขวางมีข้าศึกของตน เพราะฝ่ายธรรมต้องถือธรรมเป็นข้าศึกศัตรูอย่างฝังลึก

เมื่อธรรมได้ปรากฏขึ้น พระพุทธเจ้าได้ทรงอุบัติขึ้นในโลกและตรัสรู้ ฝ่ายธรรมจึงกระเทือนจิตใจมาก ถ้าพูดเรื่องความเสียใจเสียใจมาก อย่างพญามารเสียใจนั้น ฝ่ายดีก็กระเทือนเหมือนกันดังที่ท่านแสดงไว้ในธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ตั้งแต่ภุมมเทวดาสหุทมนุสสาเวสุ ๆ เรื่อย ๆ คือส่งเสียงกระจายกันไปประกาศกันไป พอพวกนี้ได้ยินแล้ว สหุท สุตฺวา สหุท สุตฺวา นี้เราพูดเพียงย่อ ๆ เพื่อให้ได้ใจความเท่านั้นว่า เทวดาแต่ละชั้นละภุมเมื่อได้ยินได้ฟังแล้ว ก็ประกาศต่อกันไปโดยลำดับจนกระทั่งถึงพรหมโลก นี้ฝ่ายดีฝ่ายหวังพึ่งธรรม

เหมือนโรคเหมือนคนไข้มีความหวังในหมอในยาอย่างนั้นแล เพราะการอุบัติขึ้นนี้ แม้พระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาถึงขนาดนั้นแล้วทรงแนะนำสั่งสอนโลก ยังไม่พ้นที่

มหาอำนาจแห่งวัฏจักรจะครอบโลกไว้ให้อยู่ในเงื้อมมือของตน รอดพ้นไปไม่ได้ยังมีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่รอดพ้นไปได้ตามฝ่ายของสวากขาตธรรมแห่งพระพุทธเจ้านั้น มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

นั่นละพระโอวาททั้งหมดที่ออกจากพระโอษฐ์เอง ไม่มีแก่นิดหนึ่งที่จะเคลื่อนคลาดจากหลักความจริง เพื่อความสังหารสิ่งที่เป็นข้าศึกอยู่ในจิตใจ แม้เช่นนั้นก็ยังจับเอามายึดเอามาปฏิบัติ เพื่อกำจัดสิ่งที่กล่าวถึงที่ธรรมตำหนินี้ไม่ได้ เพราะสิ่งนั้นยังแหลมคมเข้าไปอีกกว่าผู้ได้เห็นได้ยินได้ฟังผู้ปฏิบัติธรรมนั้นเป็นไหน ๆ

สัตว์โลกใครจะไม่อยากหลุดอยากพ้นจากความทุกข์ความลำบาก เพราะตั้งแต่วันเกิดมาไม่ว่ารายใด จมอยู่ด้วยความทุกข์ความลำบากในแง่ต่าง ๆ จิปาถะ วันหนึ่งคำนวณไม่ถูก เพราะความทุกข์ที่แสดงตัวออกมาจากใจซึ่งมีสิ่งผลักดันให้เป็นอย่างนั้นขึ้นมา แต่ละราย ๆ จมอยู่กับกองทุกข์ทั้งนั้น มีรายไหนที่เว้นไม่มีกองทุกข์ ขึ้นชื่อว่าอยู่ในแดนสมมุติแล้วต้องเป็นเหมือนกันหมด เป็นแต่เพียงว่ามากกับน้อย หนักกับเบาต่างกันเท่านั้นเอง เรื่องกองทุกข์ที่จะไม่ฝังจมอยู่ภายในใจนั้น ลงวัฏจักรซึ่งเป็นยาพิษอันสำคัญได้ฝังอยู่ภายในใจแล้ว ทำไมจะไม่ผลักดันออกมาให้เป็นเรื่องความทุกข์ความลำบาก

สิ่งที่กล่อมสัตว์ทั้งหลายก็คือ ในสิ่งที่เห็นว่าเป็นสุขบ้าง ทำให้เกิดความเพลิดเพลินบ้าง ให้มีความสุขประเดี๋ยวประด๋าวบ้าง นี่ล้วนแล้วแต่เหยื่อล่อทั้งนั้น ล่อเพื่อจะทุบเพื่อจะตีเพื่อจะทรมาณ สัตว์โลกจมอยู่ในแหล่งเหล่านี้ทั้งนั้น ไม่มีรายใดที่จะเห็นโทษเห็นภัยของมัน เพราะสิ่งที่กล่อมไม่ให้เห็นโทษยังมีอีกทีหนึ่งเป็นชั้น ๆ เข้าไป

เราคำนวณดูซิว่าในสามแดนโลกธาตุนี้มีสัตว์โลกจำนวนเท่าไร มีรายใดที่เล็ดลอดตัวออกไป ได้ตั้งอยู่ในหรือสถิตอยู่นอกขอบข่ายของกองทุกข์มากน้อยเหล่านี้ไม่มีเลย เพราะคำว่าสมมุติทั้งสามแดนโลกธาตุนี้เป็นเขตแดนของผู้ครองอำนาจที่จะให้ทุกข์แก่สัตว์โลกโดยที่อยู่แล้ว ใครจะเล็ดลอดไปได้ แล้วเราประมวลมาดูซิว่า สัตว์ทุกตัวมีแต่อยู่ในกรงขังนี้หมด เหมือนกับปลากี่ร้อยตัวก็ตามที่เขาขังไว้ แม้ที่ขังไว้ในทะเลมีตาข่ายครอบไว้หมด นับวันนับเวลาที่จะตายกันไปเรื่อย ๆ แล้วเอามาเพิ่มเรื่อย ๆ ตายกันไปเรื่อย ๆ ฆ่าเรื่อย ๆ ต้มแกงกันอยู่เรื่อย ๆ นำเข้ามาเพิ่มเรื่อย ๆ นี่ทำนองเดียวกันกับสัตว์โลกที่ทนทุกข์ทรมาณพอแล้วก็ตายไป แล้วเกิดใหม่เรื่อยมาแทนเรื่อย ตายไปเรื่อยอยู่ทำนองนี้ ไม่มีสัตว์ตัวใดที่ไม่เป็นอย่างนี้เลย

นอกจากชั้นสุทธาวาส ๕ ชั้น แม้มีทุกข์อยู่บ้างตามกิเลสที่ละเอียดยตามเชื้อแห่งวัฏฏะที่ยังมีละเอียดยที่จะไม่กลับมาเท่านั้น เพราะ ๕ ชั้นนี้ไม่กลับ แต่ในขณะที่ไม่กลับนั้นก็ยังอยู่ในกรงขังห้องขังของวัฏฏะจนได้ จนกว่าจะเพียงพอกับการบำเพ็ญ หรือจิต

เต็มที่ได้มีภูมิในอรรถธรรมทั้งหลายแล้วก็ผ่านไป นอกนั้นไม่มีปรากฏว่ารายไต่ที่จะอยู่นอกขอบข่ายอันนี้ไปได้ หรืออยู่นอกรั้วของวัฏจักรนี้ไปได้ นี่ละสัตว์โลกทั้งหมดอยู่กันด้วยการหลับหูหลับตา ด้วยความมืดบอดตลอดเวลา ไม่มีคำว่าสว่าง ๆ

ต่อเมื่อธรรมะของพระพุทธเจ้าได้กระจายออกไปนั้นจึงมีทางเล็ดลอดบ้าง แม้มากก็ตามก็ยังดีอยู่มากมาย เพราะจิตแต่ละดวง ๆ นั้นมีคุณค่ามากอยู่แล้ว เลยได้บรรลุธรรมหรือได้สร้างคุณงามความดี เพราะความเชื่อความเลื่อมใสในอรรถธรรมของพระพุทธเจ้าได้มากน้อยเพียงไร ก็ยังมีคุณค่าแก่จิตใจของผู้ผู้นั้นอยู่ไม่น้อย นี่ละความอุบัติขึ้นของพระพุทธเจ้าจึงเป็นสิ่งที่อัศจรรย์ ไม่มีใครแนะนำสั่งสอนทางเล็ดลอดให้พระองค์เลย แต่ทรงเสาะแสวงหาโดยลำพังพระองค์เองจนได้ตรัสรู้ขึ้นมา จึงให้นามว่าสยัมภู ทรงรู้อเองเป็นเองเห็นเองไม่มีครูใดสั่งสอน ได้วิชาแขนงทำลายวัฏจักรนี้ เป็นวิชาที่พระพุทธเจ้าทรงขุดค้นขึ้นมาเอง

จากนั้นก็ประทานอุบายให้แก่พุทธบริษัทมีปฐมสาวกเป็นต้น ได้ยึดเอาหลักเกณฑ์อันนั้นไปประพฤติปฏิบัติ พร้อมกับอุบายแนะนำสั่งสอนเรื่อย ๆ แล้วก็สร้างสติปัญญาขึ้นมา ซึ่งเป็นสติปัญญาที่ควรแก่การสังหารวัฏจักรวัฏจิตได้เป็นอย่างดี ขึ้นภายในตัวเองและอาศัยคติธรรมต่าง ๆ จากพระพุทธเจ้าทรงแสดง ก็ได้ผ่านพ้นไปได้เป็นลำดับลำดับมา ดังเบญจวัคคีย์ทั้งหลายที่ว่าตรัสรู้เร็ว คือท่านเหล่านี้พร้อมแล้วที่จะรู้ได้อย่างรวดเร็ว

เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติจึงต้องปักใจลงให้แน่นหนามั่นคง ในความเชื่อต่อปฏิบัติของศาสดา พร้อมกับธรรมของศาสดาและปฏิบัติของสาวกท่าน ที่ได้คำว่าวัฏจักรลงจากจิตใจหมดแล้ว ยึดเข้ามาเป็นหลักใจฝากเป็นฝากตายกับนี้ แล้วตั้งทำฝืนในสิ่งที่ควรฝืนอยู่โดยสม่ำเสมอ ไม่ลดละความพากเพียร ไม่ลดละความฝาคความฝืน แล้วเร่งความพากเพียร ที่จะเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์วิมุตติหลุดพ้นจากแหล่งแห่งกองทุกข์นี้

ดังที่เคยเทศน์เสมอว่า พละ ๕ หรืออินทรีย์ ๕ นั้นเป็นธรรมสำคัญมาก เกี่ยวโยงกัน อย่างอิทธิบาทก็เหมือนกัน ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา นี้เรียกว่าพละ ๕ คือกำลัง ๕ อย่างรวมตัวกันเข้าหนุนดวงใจให้มีกำลังแก่กล้า หนุนทั้งสติปัญญาทั้งศรัทธา ความเพียรทุกด้านให้มีกำลัง เพื่อปราบปรามสิ่งที่ฝังจมอยู่ในจิตนั้นให้ขาดสะบั้นออกไป ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ก็เหมือนกันเช่นนั้น ประมวลแล้วเครื่องมือเหล่านี้มีแต่เครื่องมือจะฆ่าฟันหันเหลากับสิ่งที่เป็นภัยแก่ตนมาตั้งกับตั้งกลับ หรือนับกับนับกลับไม่ถ่วงนี้ทั้งนั้น ไม่มีเครื่องมือใดที่จะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมวัฏจักรภายในจิตนี้ให้เจริญยิ่งขึ้นไปเพื่อทำลายเรา

เพราะฉะนั้นความเชื่อในพระพุทธเจ้า ในปฏิปทาของพระองค์และศาสนธรรม ตลอดความเชื่อใน สงฆ์ สรรณี คจฺฉามิ ที่ท่านดำเนินมาอย่างโรนั้น จึงเป็นกำลังใจ สำคัญที่จะให้ฟันฝ่าอุปสรรคซึ่งเป็นของยาก นับแต่พระพุทธเจ้าและพระสาวกลง มายากด้วยกัน ไม่ใช่จะเสียเปรียบเฉพาะเราคนเดียว ว่าธรรมเป็นความยาก พระพุทธ เจ้าและสาวกทั้งหลายง่ายนิดเดียว ๆ เช่นนั้น

นั่นเป็นเรื่องความหลอกหลอนของกิเลสซึ่งมีอยู่ตลอดเวลา แทรกอยู่ทุกระยะ เมื่อสติปัญญาไม่ถึงขั้นจะทราบได้นั้นทราบไม่ได้ ทั้งที่ถูกมันพัดผันอยู่ตลอดเวลาหา ความสงบสุขภายในจิตใจไม่ได้เลย เราก็ยังทราบสิ่งพัดผันนั้นไม่ได้ว่าคืออะไร นี่ละการ ดำเนินจึงต้องอาศัยหลักอาศัยเกณฑ์ มีที่ยึดมีที่เกาะมีที่ให้ เป็นกำลังใจ มีที่ให้ความเชื่อ ความเลื่อมใส ความหวังก็เป็นขึ้นมา จะหวังขนาดไหนก็เป็นขึ้นจากความเชื่อนี้เป็นสิ่ง สำคัญ เมื่อเชื่อมั่นต่อแดนแห่งความพ้นทุกข์แล้ว ความหวังความพ้นทุกข์ก็มาพร้อม ๆ กัน เรื่องวิริยะความพากเพียร เพียรได้ทุกด้านทุกอิริยาบถ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามา สัมผัสสัมพันธ์ไม่มียกเว้นว่าความเพียรจะไม่เพียร การเพียรเพื่อละเพื่อถอน เพียรเพื่อ บำเพ็ญ เพียรทั้งนั้น

คำว่าสาวกชาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้วนี้ เหมือนกับแบบมรรคผลนิพพานให้ดู ดู ทั้งสายทางเดิน ดูทั้งจุดที่หมาย ให้เห็นชัดเจนทั้งสองอย่าง คือให้เห็นทั้งเหตุให้เห็นทั้ง ผลอย่างสด ๆ ร้อน ๆ ไม่มีคำว่ากาลสถานที่เข้ามาเกี่ยวข้องเลย ตามหลักธรรมคือ ความจริงเป็นอย่างนั้น ใ้อที่ว่ากาลนั้นสมัยนี้มีมรรคผลนิพพานไม่มีมรรคผลนิพพาน นั้น เป็นเรื่องของกิเลสที่หลอกหลวงสัตว์โลกทั้งมวล ธรรมของพระพุทธเจ้าไม่ได้ หลอกหลวง นอกจากปราบสิ่งจอมปลอมทั้งหลายนี้ให้หมดไปจากใจ แล้วก็เชื่อพระพุทธ เจ้าเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ไปเองเท่านั้น

นี่เราบวชมาด้วย พุทธิ ธมฺมํ สงฺฆํ สรรณี คจฺฉามิ เหตุใดจึงให้กิเลส สรรณี คจฺฉามิ เข้าแทรกโดยไม่เปล่งวาจาถึงมันเลย แต่ทางใจนั้นหมอบราบกับมันอยู่ตลอด เวลาสมควรแล้วเหรอนักปฏิบัติเรา แล้วคำนี้จำไว้ให้ดี ขอให้ผลิตสติปัญญาศรัทธา ความเพียรขึ้นให้พอตัวเถอะ จะทราบภายในใจของตัวเอง เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่อยู่นอก เหนือไปจากใจนี้เลย ดินฟ้าอากาศสถานที่กว้างแคบอะไรไม่มีปัญหา ไม่ใช่สถานที่อยู่ สถานที่หลับที่นอน ที่ซบกล่อมบำรุงบำเรอตนของมันให้สะดวกสบายยิ่งกว่าจิตดวงนี้ เลย เมื่อผลิตสติปัญญาขั้นที่ตรงนี้แล้ว จะต้องสัมผัสสัมพันธ์ จะต้องรู้ต้องเห็น จะต้อง ได้เช่นได้ฆ่ากันโดยไม่ต้องสงสัย ดังพระพุทธเจ้าและสาวกพาเช่นฆ่ามาแล้ว ไม่มีปัญหา อันใดเลยที่จะเข้าไปขัดแย้งท่านได้

ดั่งที่เคยพูดว่าปัญญา สุตมยปัญญา การได้ยินได้ฟังเวลานี้ก็เพื่อความเฉลียวฉลาด เพราะผู้สอนก็สอนเพื่อความฉลาด จินตามยปัญญา พิจารณาไตร่ตรองหาเหตุหาผลโดยอรรถโดยธรรม เพื่อถอดเพื่อถอนเพื่อแก้เพื่อไข เพื่อให้รู้เรื่องสิ่งที่พัวพันกับใจ ตนอันเป็นข้าศึกนั้นไปโดยลำดับ เบื้องต้นจะเกิดขึ้นจาก สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา นี้ก่อน ต้องได้ใช้การบังคับพาพิณิจพิจารณา จนปรากฏผลขึ้นมาบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ แล้วปรากฏขึ้นในข้อใจแต่โดยย่อจะเป็นสักขีพยาน ย่อมจะมีกำลังใจให้ได้พิณิจพิจารณาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น และคล่องตัวไปโดยลำดับ จนเข้าไปสู่ภาวนามยปัญญา

เมื่อจิตได้ก้าวเข้าสู่ภาวนามยปัญญา คือหมุนตัวไปโดยหลักธรรมชาติภายในจิตของตนเอง โดยไม่ต้องไปศึกษาสำเนียงจากสิ่งใดจากผู้ใดด้วยเจตนา หากเป็นหลักธรรมชาติของสติปัญญานี้จะรับทราบกันเองกับสิ่งที่มาเกี่ยวข้อง เช่น รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส จะไม่มาสัมผัสที่ใดนอกจากมาสัมผัสตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ความสัมผัสระหว่างอายตนะภายนอกกับภายในนั้นแล เป็นเหตุให้สติปัญญาทำงานอยู่กับสิ่งเหล่านี้ ไม่มีวันไม่มีคืนมีปีมีเดือน ไม่มีคำว่ามืดแจ้งสว่าง ไม่มีคำว่าอริยาบถเว้นแต่หลับเสียเท่านั้น นี่คือภาวนามยปัญญา

ปัญญาประเภทนี้จะให้ผู้ใดมามอบให้ไม่ได้ เป็นปัญญาประเภทที่เกิดขึ้นกับตน ไม่เคยรู้ก็รู้ขึ้นมา ไม่เคยเห็นเห็นขึ้นมา ไม่เคยคิดเคยค้นคิดค้นขึ้นมา ก็เลสอยู่ในสถานที่ใด หยาบกลางละเอียดยขนาดไหน เมื่อสติปัญญาประเภทนี้ได้เริ่มไหวตัวแล้ว จะเริ่มทราบไปโดยลำดับลำดับและฆ่าฟันหันแหลกไปไม่หยุดไม่ยั้ง ไม่มีคำว่ายอมแพ้ จะยากลำบากขนาดไหนไม่มีคำว่าถอย เอาจนรู้เอาจนเห็น เอาจนกิเลสประเภทต่าง ๆ พังทลายลงไป เห็นประจักษ์ด้วยใจของตนเองโดยทางสติปัญญา

นี่ละสติปัญญาประเภทนี้แล เป็นสติปัญญาประเภทที่คำว่าวัฏจักรออกจากใจได้ ไม่มีประเภทใด ประเภทเหล่านั้นเป็นแต่เพียงเครื่องส่งเสริมเข้ามาให้ประเภทนี้มีกำลังเท่านั้น เมื่อถึงขั้นนี้แล้วเป็นสติปัญญาโดยอัตโนมัติขึ้นมาภายในใจของผู้ปฏิบัติ เพราะสิ่งที่กีดขวางลวงใจไม่ให้เกิดสติปัญญาไม่ให้เกิดคิดให้ค้น เป็นเรื่องของกิเลสทั้งหมด

เมื่อความสว่างกระจ่างแจ้งนี้ได้ปรากฏขึ้น ความมืดทั้งหลายอันเป็นเรื่องของกิเลสก็ค่อยจางไป ๆ ความสว่างกระจ่างแจ้งนี้ยังมีกำลังพุ่งตัวออกไป ทั้งกว้างทั้งแคบ ทั้งลึกทั้งตื้นและหยาบละเอียดไปได้หมด ที่นี่กิเลสอยู่ตรงไหน อธรรมอยู่ตรงไหน ยาพิษที่เคยฝังจมอยู่ภายในใจอยู่ตรงไหน มันแสดงลวดลายอย่างไรบ้าง สติปัญญานี้ไม่ต้องบอกตามต่อนกันให้รู้หมดทุกแห่งทุกมุม พร้อมกับการสังหารกันไปในตัวด้วย ๆ นี้ละที่ว่าธรรมะสด ๆ ร้อน ๆ มรรคผลนิพพานสด ๆ ร้อน ๆ อยู่กับผู้ปฏิบัติอย่างนี้แล

ครั้งพุทธกาลและครั้งนี้เหมือนกัน เพราะกิเลสเป็นประเภทเดียวกัน คำว่ากิเลสแล้วไม่ขึ้นอยู่กับกาลสถานที่ใด ๆ ทั้งสิ้น แต่อยู่กับจิต ผลิตตัวอยู่กับจิต ส่งเสริมกำลังตัวอยู่กับจิตของสัตว์โลกโดยลำดับมา ไม่ได้เสริมกำลังอยู่ด้วยกาลนั้นสถานที่นั้น เวลาเวลาสมัยนั้นสมัยนี้อันใดเลย ที่นี้เมื่อสติปัญญาซึ่งเป็นคู่ปรับหรือเป็นคู่ปราบปรามกันได้ปรากฏขึ้นแล้วก็เหมือนกันเช่นนั้น ขอให้ผู้ปฏิบัติอย่าไปสนใจกับเวล่ำเวลากาลสถานที่ใด ๆ นั้นเลย จะถูกกิเลสหลอกต้มโดยไม่รู้สีกตัว ให้สนใจกับความสัตย์ความจริง สัจธรรมทั้งสี่ สติปัญญา ๔ ด้วยจิตตภาวนาตั้งแต่ขั้นสุดมยปัญญาไปถึงจินตมยปัญญาแล้วจะปรากฏภาวนามยปัญญาขึ้นภายในตัวเองโดยไม่ต้องสงสัย จะไม่มีเวล่ำเวลาด้วยที่นี้ จะเป็นท่ามกลางแห่งสนามรบอยู่ตลอดเวลาระหว่างกิเลสกับธรรมต่อสู้กัน

เราไม่เคยได้ปรากฏแต่ก็ได้ปรากฏ ประจักษ์กับขณะที่ประกอบความพากเพียรหรือฟาดฟันหันแหลกกันกับกิเลสภายในหัวใจของเราแล้ว สติปัญญาไม่เคยคิด ๆ ขึ้นมาจนได้ ไม่เคยรู้ ๆ ขึ้นมาจนได้ กิเลสประเภทใดไม่เคยรู้เคยเห็นกัน เห็นจนได้รู้จนได้ฆ่าจนได้จนไม่มีอะไรเหลือ ด้วยอำนาจของสติปัญญาประเภทนี้แล ไม่ใช่ด้วยกาลด้วยสถานที่เวล่ำเวลาดังที่กิเลสหลอกชาวพุทธเราทั่ว ๆ ไป

ส่วนมากหลอกอย่างนั้นแหละ แล้วเชื่ออย่างนั้นด้วย สุดท้ายก็มันเอาเป็นเครื่องมือ นับถือศาสนาก็นับถือด้วยอำนาจของกิเลสไปเสียโดยไม่รู้ตัว จะทำบุญให้ทานอะไรก็ให้มันกำหนดกฎเกณฑ์คะแนนให้ไปเสียหมด ไม่มีธรรมที่จะกำหนดกฎเกณฑ์ให้ได้บ้างเลย แล้วจะเข้าถึงธรรมได้อย่างไร นี่สำคัญ

ดั่งที่มันกำหนดกฎเกณฑ์ให้เราทำความเพียรอยู่เวลานี้นะรู้ไหม เเดินจงกรมสติมีไหม ถ้าสติไม่มีเวลาใดนั้นแลคือมันทำงานอยู่แล้ว นี่เราก็ไม่รู้เมื่อยังไม่ถึงขั้นที่รู้ นั่งสมาธิก็ไม่รู้ว่ากิเลสเป็นอย่างไร ทั้ง ๆ ที่กิเลสลากไปจนถลอกปอกเปิกก็ยังไม่รู้ว่ากิเลสคืออะไร เเดินจงกรมภาวนาก็เป็นแบบเดียวกันหมด ถลอกปอกเปิกจนกระทั่งไม่มีหนังติดตัว

ถ้าหากกิเลสเป็นเหมือนสัตว์เป็นเหมือนบุคคลลากถูเราไปอย่างนั้นแล้ว พระในวัดป่าบ้านตาดนี้จะไม่เห็นหนังติดตัวเลย ดีไม่ดีกระตุกขาดไปที่ท่อนก็ไม่รู้ แต่แล้วยังครีมีใจอยู่ว่าได้ทำความพากความเพียร มันเพียรอะไร นอกจากมันเคลิ้มไปกับเพลงกล่อมของกิเลสลากไปเท่านั้น หนังขาดออกไปก็ยังไม่พอใจ กระตุกขาดสะบั้นลงไปก็ยังไม่พอใจ ยังไม่รู้ว่ากระตุกของเจ้าของหลุดไป หนังเจ้าของหลุดไป เนื้อเจ้าของหลุดไป ดีไม่ดีกะโหลกศีรษะเจ้าของก็หลุดไป ไม่มีศีรษะก็ยังกลิ้งกับมันได้สบายไปเลย

นี่เมื่อยังไม่ถึงขั้นรู้เราจะไม่รู้ มันเป็นอย่างนี้ กิเลสลากหัวใจเราไปถลุงมันถลุงอย่างนี้ แต่เมื่อถึงขั้นที่ควรรู้อันที่อธิบายมาแล้วนี้ ขอให้ดำเนินตามนี้เถอะจะรู้มันทุกแห่ง

ทุกมุมไปโดยลำดับลำดับ ค่อยขยายออกไปกว้างออกไป ๆ ละเอียดเข้าไป แล้วจะเห็นความละเอียดของกิเลสถี่ยิบเข้าไป สติปัญญาที่ตามต้อนกันเข้าไปเหมือนไฟได้เชื้อ เผาไปเป็นลำดับลำดับ สุดท้ายไม่มีอะไรเหลือ

แม้กระทั่งที่แทรกอยู่ภายในจิตก็ไปกล่อมจิตอีก ธรรมดีไม่ดีเปลोटัว แต่ก็เปลोटัวไม่นาน คำว่าไม่เปลोटัวยังพูดไม่ได้ ต้องเปลোটัวก่อนละคนเรา เพราะเพลงของกิเลสละเอียดขนาดนั้น แต่ก็ไม่พ้นสติปัญญาที่ว่าจิตตภาวนาหรือว่าภาวนามยปัญญาเข้าไปได้เลย เตี้ยวกัฟุ้งกันทะลุไปเลย หมดสิ้นซากภายในใจ

สิ่งที่ปรากฏเด่นชัดและอัศจรรย์ที่สุดครอบสามแดนโลกธาตุนี้ ก็คือใจที่บริสุทธิ์ด้วยธรรม ธรรมกับใจเป็นอันเดียวกัน พูดอะไรไม่ถูกแต่ไม่สงสัยนี้เท่านั้นที่เด่นอยู่ในโลก ธรรมกับจิตเป็นอันเดียวกันแล้วเด่น และจะสนุกพิจารณาอันหลังไปหากิเลสที่นี้ กิเลสมันเด่นตรงไหน วิเศษวิโสที่ตรงไหน เลิศเลอที่ตรงไหน มันให้เราได้รับความสุข ความสบายที่ตรงไหน จะย่อนรู้หมด

ปิดไม่อยู่เมื่อถึงขั้นรู้-รู้หมด ที่นี้กิเลสอยู่ในหัวใจใจ และหัวใจนี้ได้ฟัดกันเสียจนแหลกไม่มีอะไรเหลือแล้ว ทนไม่ได้แล้วพังทลายลงไปแล้ว มันยังอยู่ในหัวใจใจ แสดงออกมาโดยอากัปภิกิริยาใดทำไมจะไม่รู้ ปิดได้ยังไง ไม่มีญาณก็ตามเถอะ กิเลสมันจะต้องมีเครื่องมือเหมือนกัน แสดงออกมาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางกิริยามารยาทจนได้ ให้อูรู้ให้เห็นกันอยู่อย่างนั้นละ นี้ทางเดินของกิเลสออกมาในไม้นี้ ๆ กิริยานี้ ๆ รู้หมด เมื่อได้รู้อย่างนี้แล้ว ก็กิเลสประเภทเดียวกันมันอยู่ในหัวใจใจก็ต้อรู้จนได้ แม้ผู้นั้นไม่รู้ก็ตาม ผู้ที่เคยรู้เคยละมันมาแล้วจะต้อรู้ ดังพระพุทเจ้าและพระอรหันต์ท่านปิดท่านไม่อยู่ นี้ละความเห็นโทษท่านเห็นถึงขนาดที่เหมือนกับบ่นาใจหาย

คิดดูซิพระพุทเจ้าเวลาตรัสรู้ใหม่ ๆ ทรงท้อพระทัย ทั้ง ๆ ที่ทรงปรารถนาโพธิญาณเพื่อจะรื้อชนสัตว์โลกออกจากแหล่งแห่งกองมหันตทุกข์นี้อยู่แล้ว แต่เวลาได้ตรัสรู้ธรรมแล้วยังทรงเกิดความขวนขวายน้อย ก็เพราะว่ามันหนาแน่นเอาจนขนาดทรงทำความขวนขวายน้อยนั่นเอง โอโห ถึงขนาดนี้ทำไมใครจะรู้ได้เห็นได้ มันสุดวิสัยของโลกที่จะรู้ได้เห็นได้ ถึงขนาดนี้แล้ว ถ้าพูดภาษาอย่างตลาดของพวกเราก็คือ เราไม่ควรจะสั่งสอนใครอีกแล้ว นักพอแล้ว ตั้งแต่เราฟัดกับมันมาก็ถึงขนาดสลบไสล แล้วจะไปสอนใคร ใครจะกล้าสลบไสลเหมือนเรา ใครจะกล้าได้รับความทุกข์ความลำบากขนาดที่ เราได้รับความทุกข์ความลำบากเพราะการต่อสู้อกับกิเลสมานี้เล่า จะไม่มีรายใด แล้วจะสอนไปยังไงเมื่อมันเป็นขนาดนี้แล้ว อยู่ไปวันหนึ่ง ๆ พอยังมีชีวิตให้เป็นไปเท่านั้นก็พอแล้ว ถึงวันก็ไปเลย นั้น เพราะทรงรู้เฉพาะวงจำกัดเท่านั้น ยังไม่ทรงตีแผ่ขยายออกไปถึงปฏิบัติเครื่องดำเนิน และอุปนิสัยของผู้ที่สามารถรู้ยังมีอยู่

ต่อเมื่อได้พิจารณากระจายลงไปโดยถือเอาพระองค์เองเป็นต้นเหตุว่า ก็เมื่อเป็นสิ่งที่สุติวิสัยของโลกของใคร ๆ จะรู้ได้แล้ว ทำไมเราเป็นอะไร เป็นเทวบุตรเทวดามาจากไหน วิเศษกว่ามนุษย์มาจากไหนถึงรู้ได้เห็นได้ รู้ได้เพราะอะไร เพราะเหตุผลกลไกอันใดถึงรู้ได้ นี่ก็ไม่พ้นปฏิบัติเครื่องดำเนิน รู้ได้เพราะเหตุนั้น ๆ แน่ะ ก็เมื่อแนะนำสั่งสอนอธิบายวิธีการทางเดินเครื่องดำเนินให้เขา รู้ แล้วทำไมคนที่มุ่งหวังต่อความจริงมีอยู่จะไม่ปฏิบัติ จะไม่รู้ไม่เห็นมีอย่างเหอ ต้องรู้ เรายังรู้ได้ คนอื่นเขาก็คนเหมือนกันต้องรู้ได้ ผู้มีอุปนิสัยปัจจัยละเอียดลออยังมีอยู่เยอะ นั่น ทรงเล็งไปอีกเล็งญาณ ก็ทราบชัดว่ามีได้ทีนี้ นั่น

ถึงขนาดนั้นนะเห็นไหม ความทอดอาลัยตายอยากกับการสั่งสอนโลก เพราะอำนาจของกิเลสที่พระองค์ได้เคยต่อสู้กับมันมามันถึงขนาดนั้น ทุกข์ขนาดนั้นใครจะมากล้าเสียด ใครจะมากล้าถวายเป็นชีวิตจิตใจของตนต่อพระพุทธานุชาดที่เรานั่งอยู่ที่นี่มีเหอ เลยเข็ดหลาบในพระองค์ แล้วก็เข็ดหลาบในการสั่งสอนคนอื่น ๆ ให้เขาทำอย่างพระองค์ นี่ละหลักความจริงเป็นเช่นนั้น

แต่เมื่อทรงพิจารณาเหตุผลต้นปลายเหมาะสมกับเหตุกับผลแล้ว พระองค์ก็ขยายพระองค์ออกไปให้สมกับภูมิของโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นศาสดาขึ้นมา ทรงทำหน้าที่ของพระองค์อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยตั้งแต่วันตรัสรู้แล้วจนกระทั่งปรินิพพาน ยังประกาศธรรมสอนโลกไว้ตลอดมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ว่า ธรรมนี้สามารถ ๆ ขอให้ผู้นำไปปฏิบัติเป็นผู้สามารถเถอะ มรรคผลนิพพานจะอยู่ในเงื้อมมือไม่ต้องสงสัย กิเลสจะพังไปด้วยธรรมเหล่านี้ ๆ วัฏจักรวัฏจักรจะหนาแน่นขนาดไหน ทนมันขึ้นมาปฏิบัติไปไม่ได้เลย พังด้วยกันหมด เอาเถอะ ๆ เหมือนอย่างนั้น

อย่าไปคิดให้เสียเวล่ำเวลา ที่ถูกกิเลสกล่อมไปนั้นนะ นั่นไม่ใช่เราตถาคตสอน นั่นไม่ใช่ธรรมตถาคต มันเป็นกลมายาของกิเลส เป็นเพลงกล่อมของกิเลสต่างหาก อย่าไปเชื่อถ้าไม่ยอมจมอยู่ในวัฏวนแล้วอย่าเชื่อ ให้เชื่อธรรมจะเป็นวิวัฏจักรขึ้นมาภายในใจ บริสุทธิพุทธโธขึ้นมาจากใจ ให้เชื่อตถาคตนะ

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ แปลงถึงท่าน อุตฺตมชีวิตจิตใจข้อวัตรปฏิบัติของตนให้ถึงท่าน ธรรมํ สรณํ คจฺฉามิ เป็นสิ่งที่วิเศษเลิศเลอไม่มีอะไรเสมอแล้วในสามแดนโลกธาตุนี้ มีพระนิพพานหรือวิสุทธิธรรมเท่านั้นเป็นอันเดียวกัน เอ้า มุ่งใจถวายเป็นไป สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ ท่านเหล่านั้นเป็นผู้ที่สละเป็นสละตายและได้ไปถึงธรรมชั้นบริสุทธิวิมุตติพระนิพพานด้วยการอุทิศสำหรับพยายาม เราเป็นลูกตถาคตเราถอยหลังทำไม เอาซิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ นี้ว่ายังไง ถึงใจแล้วต้องถึงตัว ถึงปฏิบัติการดำเนินทุกสิ่งทุกอย่างแล้วจะพ้นเงื้อมมือไปไม่ได้นะ

ไม่อยู่ที่ไหนมรรคผลนิพพาน อยู่ที่จิตที่กำลังถูกรุมล้อมอยู่ด้วยยาพิษทั้งหลายนี้ พินลงไปนักปฏิบัติอย่าท้อถอย อย่าเห็นอันใดเลิศยิ่งกว่าศาสนธรรม หรือยิ่งกว่าสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วนี้ เราเคยคลุกเคล้าเราเคยลุ่มเคยจมมากับวิฏวาน กับเพลงของกิเลสนี้มานานแสนนานแล้ว แม้เราจำไม่ได้ก็ตาม ให้ถือหลักปัจจุบันที่ปรากฏอยู่ทุกวี่ทุกวันทุกเวล่ำเวลา ทุกขณะที่สัมผัสสัมพันธ์กันอยู่นี้เป็นสักขีพยานเถอะ แล้วนำธรรมเข้าไปกำจัด จะไม่มีกิเลสตัวใดที่เหนือขอไปได้ เหนืออำนาจแห่งธรรมนี้ไปได้ เพราะธรรมนี้เป็นธรรมปราบกิเลสโดยตรงแล้ว ไม่ใช่ธรรมปราบธรรม ธรรมปราบกิเลส นำไปปราบต้องได้ต้องรู้ต้องเห็น

การจะรู้ธรรมเห็นธรรมรู้ด้วยภาคปฏิบัติ ปริยัติศึกษาเล่าเรียนได้ยินได้ฟังมาแล้ววิธีการอย่างไร ให้นำวิธีการนั้นมาประพฤติปฏิบัติ ปฏิเวธจะค่อยรู้แจ้งเห็นจริงไปโดยลำดับลำดับ แต่ธรรมนั้นจะไม่เกิดเพียงความจำอย่างเดียว จำได้ทำอะไรก็เต็มตู้เต็มหีบอยู่อย่างนั้น นี่ก็น่าคิด

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมที่เลิศที่ประเสริฐ แต่กลายเป็นคัมภีร์โบลานไปหมด อยู่ในตู้ในคัมภีร์โบลาน ไปอยู่ในความจดความจำของผู้ท่องบ่นสังวิธยาย โดยไม่สนใจกับการปฏิบัติเลย ถ้าศาสนธรรมคือคัมภีร์โบลาน คือความจดความจำเท่านั้น ใครก็จดได้จำได้ ท่องบ่นสังวิธยายได้กว้างแควบมากน้อยก็เป็นแต่เพียงความจำ โลกเขาก็จำได้ยากอะไร มันไม่วิเศษ ไม่เห็นประจักษ์ ต้องเอาภาคปฏิบัติจับเข้าไปถ้าเราอยากจะรู้จะเห็น

อย่าให้ธรรมะของพระพุทธเจ้าต้องเข้าไปตองอยู่ในสถานที่ไม่ควรตอง ไปตองอยู่ในคัมภีร์โบลาน อยู่ในตู้ในหีบนี้ ในหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้ ไปตองอยู่ในความจดความจำ ถือเอาความจดความจำเป็นของวิเศษ ถือเอาชื่อของอรรถของธรรมของกิเลส ตัณหาอยู่ในคัมภีร์โบลานว่าเป็นของวิเศษ วิเศษที่ไหนชื่อ กิเลสในคัมภีร์โบลานได้ให้ความทุกข์แก่คัมภีร์โบลานมีหรือ มันทุกข์อยู่ที่ใจของเราต่างหาก กิเลสอยู่ที่ไหนทุกข์อยู่ที่นั่น ให้อยู่กันลงที่นี้กับกิเลส อย่าให้กิเลสย้ายเรากันแล้วกัน ให้อามาใช้

เหมือนเรามีเครื่องมือเครื่องมือ มีมากขนาดไหนไม่นำมาใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เต็มตู้เต็มหีบก็เต็มอยู่นั้น แม้เงินทองข้าวของจะมีล้นฟ้าก็ตาม มันก็ล้นฟ้าเฉย ๆ ไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้ไม่นำมาใช้ นี่เรียนจดจำได้มากน้อยเพียงไรก็เท่านั้นแหละ เหมือนเครื่องมือล้นฟ้าตนเอง ไม่นำมาใช้มาไขมาถอดมาถอนกิเลสอันเป็นตัวพินตัวไฟเผาผลาญอยู่ในจิตใจนี้ จะเกิดความร้อนเป็นสุขสว่างกระจ่างแจ้งถึงความหลุดพ้นไปที่ไหน เป็นไปไม่ได้

พระพุทธเจ้าท่านทรงสอนไว้แล้ว ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ธรรมสามอย่างนี้แยกกันไม่ได้ ถ้าผู้ต้องการผลจากศาสนธรรมอย่างแท้จริง ดังที่พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็น และทรงปฏิบัติมาจนสมบูรณ์แล้วนั้น ต้องดำเนินตามหลักของครูที่สอนนี้ พวกกันตั้งอกตั้งใจ ให้นำออกมาใช้ นำออกมาปฏิบัติให้เป็นภาคปฏิบัติ แล้วปฏิเวธจะแผ่ตัวขึ้นมาภายในจิตใจของเรา

ไม่เอาจริงไม่เอาจึงไปไม่รอดนะ อย่าเข้าใจว่ากิเลสจะอ่อนกำลัง อย่าเข้าใจว่ากิเลสนี้มีวัยเหมือนเด็กเล็ก เข้ามาหาหนุ่มสาวเฒ่าแก่ไปอย่างนั้นนะ ราคะตัณหาคืออะไร คือกิเลส มันเคยแก่ไหม ความโลภ ความโกรธ ความหลง เคยแก่ไหม คนแก่แล้วกิเลสแก่ด้วยไหมเราพิจารณาดูซิ กิเลสไม่เคยแก่ สังขารร่างกายเครื่องมือของกิเลสมันแก่ แต่กิเลสไม่เคยแก่ หนุ่มพ้ออยู่นั้น คึกคะนองได้ตลอดจนกระทั่งจะหมดลมหายใจยังคึกคะนองได้สบาย โกรธได้สบาย หลงได้สบาย เพราะอันนี้ไม่ขึ้นอยู่กับวัย มันขึ้นอยู่กับหลักธรรมชาติของมันเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นธรรมะเป็นอย่างไรต้องนำมาประพฤติปฏิบัติ

ธรรมะไม่มีวัยเหมือนกัน ไม่มีคร่ำคร่าชราไปเหมือนกัน ถ้าเราผู้ปฏิบัติธรรมไม่เป็นตัวคร่ำคร่าชราเสียทั้ง ๆ ที่หนุ่มพ้ออยู่นี้ นำมาประพฤติปฏิบัติต้องรู้ต้องเห็น ดังพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลายท่านรู้ท่านเห็น เพราะธรรมนี้เป็นธรรมสด ๆ ร้อน ๆ แท้ ๆ ไม่มีกาลไม่มีสถานที่ เหมือนกับกิเลสไม่มีกาลสถานที่ ธรรมก็ไม่มีกาลสถานที่ พัดกันลงไป มันมีตรงไหนตามไฟขึ้นไปจะสว่างที่ตรงนั้น มันรกรุงรังตรงไหนหรือถอนสิ่งที่รกรุงรังออก ความเตียนโล่งจะปรากฏขึ้นมา

เตียนนี้มันรกอยู่ที่จิต มีตอยู่ที่จิต ถอดถอนออกจากจิตนี้ เปิดสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรขั้นที่จิตนี้ จะสว่างจำขึ้นภายในใจแล้วหายสงสัย ไม่มีอะไรที่จะหายสงสัยยิ่งกว่าจิตกับธรรมเข้าสัมผัสสัมพันธ์และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนี้เลย หายสงสัยไม่ต้องไปถามใคร

พูดแล้วก็สาธุ แม้พระพุทธเจ้าที่พระองค์ก็ตามมาประทับอยู่ตรงหน้าก็ไม่ทูลถามท่าน ถามไปทำไมของอันเดียวกัน รู้อย่างเดียวกัน สนุทธิฎฐิโก บ่งบอกชัดเจนอยู่แล้ว สุดท้ายก็คือบ่งบอกธรรมชาติที่บริสุทธิ์นี้เองจะบ่งบอกอะไร บ่งบอกมาโดยลำดับ ลำตาจนกระทั่งถึงขั้นบริสุทธิ์เต็มดวงแล้วถามพระพุทธเจ้าหาอะไร ของอันเดียวกัน รู้อย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกัน เหมือนกับเรารับประทานหรือฉันจันทน์นี้ มันอ่อมอย่างเดียวกัน รสชาติอย่างเดียวกันถามกันหาอะไร เมื่อถึงความพอตัวแล้วมันก็หยุดเองจากการรับประทานด้วยกัน ด้วยการขบการฉัน ไม่จำเป็นต้องถามกัน มีที่ร้อยก็พันคนรับ

ประทานอยู่ในวงเดียวกันก็ตาม ไม่มีใครถามใครหะละ เพราะเป็นความจริงอย่างเดียวกันถามกันหาอะไร นี่ก็เหมือนกันฉันนั้นไม่มีอะไรผิดแปลกกันเลย
รู้สึกเหนื่อย ๆ แล้ว เอาละนะ แค่นี้พอ